

SUITE DE FOC

Carles Duarte i Montserrat, Comissari de l'exposició

El foc dels estels esculpeix les nits i encén de llum la vida. La flama engendra i consumeix. Cremem de ser fins a les cendres. Arreu hi ha el somni i la ferida. I entre les seves mans Vall Palou crea les formes on hi ha desada l'essència del que som.

Amb una set insaciable de reescriure sense repòs, sense treva el seu món i de plasmar-lo en pintures, gravats, collages, rakus, escultures,..., Vall Palou és una artista amb un coratge i una determinació admirables, compromesa amb la seva obra i que es planteja d'una manera constant reptes ambiciosos amb resultats que ens impressionen profundament.

La tècnica del raku té un origen oriental i és molt exigent amb la ceramista i amb l'argila que utilitza per treballar-la. Les altes temperatures a què la peça és sotmesa, la immersió primer en fusta o paper, que s'encén, i dins d'aigua després, que la refreda brusquement, produeixen un efecte sobre la matèria que l'ennegreix, amb un risc notable que la peça s'esquerdi o es trenqui. La naturalesa del raku fa poc habitual que se'n realitzin peces de gran dimensions i acaba oferint tonalitats força diverses, meravellosament desiguals. Doncs bé, Vall Palou s'hi aventura i hi excel·leix.

Suite de foc és una exposició concebuda a partir de l'experiència reeixida de Vall Palou amb el raku, encara que, a més, s'hi hagin integrat unes teles magnífiques de dimensions considerables i de colors predominantment foscos, amb negres rogencs, verds, blavosos que han sorgit en el marc del mateix projecte expositiu i que dialoguen perfectament amb les ceràmiques, perquè remeten a una mateixa gamma cromàtica i evocuen emocions properes.

Hi parlem de suite perquè es tracta d'una proposta àmplia i coherent, que es va desenvolupant en una seqüència ben articulada, en una successió d'àmbits diversos però entrelaçats per un relat que relliga d'una manera natural amb la tècnica adoptada per Vall Palou.

Si el nom de l'exposició evoca dins nostre la intervenció del foc en el procediment del raku, també ens duu a pensar en el fil tènue que uneix la vida i la mort, com a aspectes d'un únic cicle, d'una dansa infinita que incessantment recomença.

Com si es tractés d'un pròleg, iniciem la visita a Suite de foc, entrant a la Fundació a mà dreta, amb una sala presidida per un cirerer que ens arrela en la natura i el paisatge i que Vall Palou vesteix, fent-hi emergir de les branques i contrastant-hi, amb formes arbòries de raku. I al seu entorn, completant harmònicament aquesta primera secció, un conjunt d'altres peces ceràmiques de gestos vegetals, en ocasions amb llavors encastades per crear-hi textures visuals i cromàtiques diferents.

En deixar enrere aquesta primera estança i reprendre el recorregut des de l'entrada, ens esperen unes sabates i unes petjades com a metàfores del camí que emprenem, dels passos que seguim i que altres reprendran. I tot seguit la mort, una presència explícita o latent en tot el recorregut. Des de l'inici Vall Palou ens hi confronta sense contemplacions. Es manifesta amb cruesa, descarnadament amb els penjats o la fossa,

dues obres que ens remetent a l'agressivitat, a l'odi, a la venjança, a les guerres i les seves víctimes. Tot i l'escenari de pau que les institucions europees han generat després de la II Guerra Mundial, no hi ha cap dia sense conflictes bèl·lics i morts violentes en alguna part del nostre planeta. Les camises de força que apareixen a continuació ens parlen dels límits, de les cotilles -visibles o invisibles- que ens engavanyen, que a cops ens marginen i que segresten la llibertat de pensar i de fer.

L'etapa següent d'aquest viatge a través de les ombres i de la fragilitat ens duu a la tragèdia de la Mediterrània, als naufragis i als cadàvers que la crisi dels refugiats i de l'emigració desesperada deixa a les nostres costes. Ho fa amb la imatge tràgica del nen ofegat i amb unes pintures que contribueixen a transmetre el missatge inquietant, opressiu d'aquest espai.

Tot seguit, en un continuïum que podríem anomenar, recordant Xavier Romeu, La mort en punt, ens endinsem en un àmbit tenebrós de nínxols i taüts, de corbs, pedres i esperits, que, això no obstant, per contrast, s'il·lumina amb una composició de peces de raku amb esmalts daurats que es combinen com els vidres d'una rosassa per apropar-nos la percepció de temple, del món del sagrat, del transcendent.

Quan arribem al fons de la sala, ens hi esperen unes ulleres que ens conviden a repensar-nos, a tornar a mirar, a observar amb ulls nous i crítics la vida fugissera que sovint travessem sense parar-hi esment, amb precipitació. A la sala següent sobresurt una immensa pintura de pells i llums successives que, en un mateix moviment d'horitzons que ens confonen, ens corprèn i ens encalma. Davant d'aquesta tela esplèndida, dos llibres d'artista -un dels llenguatges plàstics que Vall Palou ha conreat d'una manera més brillant i innovadora- en raku, tots dos associables a la crida inicial que Vall Palou ens feia des del cos de l'arbre, el Llibre dels sembrats, amb diversos conreus, i el Llibre del fang, on s'afirmen els elements primordials: la terra, l'aigua, l'aire i el foc.

El recorregut per la Suite de foc culmina amb dues sèries fascinants, d'un notable virtuosisme formal i d'una força simbòlica evident, la dedicada als dinosaures, que ens submergeixen en un passat remot, esborrat damunt la terra i reconstruït en la nostra ment, ombres llunyanes que desvetllen dins nostre la consciència de la condició efímera de la força, i la que ens presenta un grup de collars treballats minuciosament i que ens introdueixen en altres formes, significativament rellevants, d'expressió cultural.

Amb Suite de foc Vall Palou referma amb força la singularitat del seu univers artístic. Ho fa amb una aposta que constitueix una demostració inequívoca de potència i de talent, enfrontant-se amb èxit amb una tècnica plena de subtileses i de paranys, proposant-nos una reflexió valenta i incòmoda, com ho és l'Art en majúscula, sobre la condició humana, sobre el sentit de la nostra existència, sobre el nostre vincle primordial amb la natura, sobre els nostres anhels de transcendència, sobre la dignitat i la degradació, sobre l'omnipresència de la mort.

SUITE DE FOC

Josep Miquel Garcia

Una característica de l'obra de Teresa Vall Palou és l'interès per les tècniques, i com s'endinsa en períodes d'investigació i recerca en procediments que es varen iniciar amb la pintura, però que ha desplegat en moments de concentració en el gravat, siguin aquests aiguaforts o litografies, els llibres d'artista i, finalment, en la ceràmica, que acompanyava alguna de les seves darreres exposicions. En aquesta experimentació ha arribat ara a la tècnica del raku, difícil en la seva execució, limitada en els formats i atribuïda originalment a objectes d'ús i de decoració. S'aplica amb molta dificultat, ja que consisteix a treure del forn les obres quan aquestes estan incandescentes, i se sotmeten a la crema de combustible orgànic, que en la seva fumarada ennegreix la peça, i després s'ha de refredar ràpidament amb aigua, amb el perill de trencar-se en aquests estadis sobtats de temperatura. És una tècnica que difícilment fan servir els artistes, precisament per aquesta fragilitat en l'execució.

Teresa Vall Palou ha entès aquesta delicada pràctica com un impuls per desenvolupar un exercici d'una suite que el poeta Carles Duarte ha definit, encertadament, com a Suite de foc, i que s'exposa a la Fundació Vallpalou, amb quasi la totalitat de les obres produïdes, i una sèrie de pintures de gran format que s'agermanen als colors ennegrits de les ceràmiques. Amb aquesta declaració d'intencions, l'artista ha trobat un mètode escaient per desenvolupar un treball proper a l'expressionisme i a les textures matèriques que li plauen com a pintora. El raku atorga un cromatisme, però també una superfície escultòrica, que es manifesta amb algunes peces de caràcter abstracte, i en altres amb al·legories crítiques de la societat actual globalitzada. Són aquestes obres abstractes les que millor s'adeqüen al llenguatge espacial i abstracte que caracteritza la seva obra pictòrica. Les pintures que acompanyen la mostra, comissariada pel mateix Carles Duarte, són del tot escaients, amb un fons fosc, treballat textualment també, del qual emergeixen alguns signes cromàtics o de formes, que en els seus formats realment grans ajuden a relacionar-se amb les ceràmiques de raku. Les obres informes recorden també la dificultat que ja en època de l'informalisme es va crear entre pintura i escultura, en benefici dels primers, tenint els escultors una gran dificultat per poder crear formes corpòries sense forma, limitats pels materials.

Ara Vall Palou ha trobat un camí i cal sondejar totes les seves possibilitats. Té al seu favor la contundència del color i de les textures, la rugositat, la pell de la forma que té la lectura immediata llunyana, i la propera, com una geografia orgànica que es descobreix quan acarones aquestes formes. Tot un microunivers que és també el de les pintures, que les contemples de lluny i veus un territori que, després, de prop, es fa ample i ric en matisos.

Normalment els exercicis en altres disciplines que fan els pintors són descompensats, però just en la tècnica del raku, Vall Palou ha trobat l'originalitat (pocs ceramistes gosen fer obres en raku de formats grans), i assistim ara a la seva presentació pública, que ja ens havia avançat com una pinzellada en els retrats exposats a la mostra anterior, de Vicenç Altaió i del comissari d'aquesta mostra. L'exposició s'acompanya d'una altra dedicada a Felícia Fuster, que mereix un altre comentari, personalitzat.

SUITE DE FOC I HAIKÚS VISUALS DE FELÍCIA FUSTER

Pilar Parcerisas

A la Fundació Vallpalou de Lleida hi exhibeixen dues artistes compromeses amb l'art i la poesia. Teresa Vall Palou ha dedicat llibres visuals a diversos poetes, entre ells Carles Duarte o Vicenç Altaió, i ara en dedica un fet amb rakú a Felícia Fuster, com a objecte de la sèrie Suite de foc que mostra per primer cop en els espais d'aquesta lleidatana fundació.

Vall Palou té una sensibilitat arrelada a la terra, a la natura, a tot el que és viu i portador d'energia. Des de la terra, els arbres, els fruits, els animals, tot allò que conforma l'univers còsmic i terrenal de la vida rural. És quelcom que es porta a la sang i que no es pot adquirir llegint llibres o fent horts al terrat. L'artista té una força tel·lúrica que deixa empremta. Amb la pintura, abstracta però arrelada a la vida i a la terra, hi allibera les emocions, els estats d'ànim, les alegries o tristeses en el color, que n'és el principal aliat, i el gest i els materials en són els complements. Exposa alguns d'aquests llenços abstractes sobre lones que expressen el mar o la foscor del bosc a la natura passant pel seu interior. En l'experiència del rakú, una de les tècniques més dures i aspres de la terra cuita, hi deixa anar les emocions extremes i la consciència social en aquell trist i curt camí que les notícies que ens arriben del món dibuixen entre la vida i la mort.

Aquesta Suite de foc és negra, radical. Expressa la tragèdia dels nostres dies, la violència i barbàrie del nostre món, on els arbres es cremen, les persones es juguen la vida travessant fronteres, les migracions generen víctimes innocents, com el nen que trobà la mort abocat al mar en una platja turca. La seva fotografia donà la volta al món i ha inspirat la instal·lació que li dedica i, per extensió, al mar de mort en què s'ha convertit la Mediterrània.

Fer camí, caminar per la vida amb unes sabates que deixen empremta al terra és el punt inicial del recorregut de l'exposició, que combina pintura i peces de rakú en un relat que mena a la catàstrofe i a la deshumanització que vivim. Tot i que venim de molt lluny, d'una natura habitada per dinosaures, els caps dels quals, negres i foradats els ulls pel pas del temps, ens donen la benvinguda a aquesta catàstrofe actual amb la sèrie dels penjats, que tant ens poden recordar la pena de mort que encara hi ha en alguns països, com les imatges dels que intenten franquejar tanques frontereres impossibles.

A la tragèdia, segueix l'impressionant cementiri de víctimes innocents, nínxols miniatura amb els seus cossos diminuts, atracció inevitable de corbs, pedres, màscares i esperits. Un seguit d'ulleres negres penjades del sostre conviden a remirar aquest món pel qual ens calen noves ulleres, noves mirades que ens ajudin a fer-nos preguntes sobre la realitat que ens envolta.

Dos llibres d'artista fets amb rakú completen l'univers d'aquesta nova experiència material, amb el Llibre del fang, on la terra, l'aigua, el foc i l'aire s'hi conciten i el Llibre dels sembrats, que fa referència a diversos conreus.

Carles Duarte, poeta que coneix bé l'artista, escriu que "Amb Suite de foc, Vall Palou referma amb força la singularitat del seu univers artístic. Ho fa amb una aposta que constitueix una demostració inequívoca de potència i de talent, enfrontant-se amb èxit amb una tècnica plena de subtileses i de paranys, proposant-nos una reflexió valenta i incòmoda, com ho és l'Art en majúscula, sobre la condició humana, sobre el sentit de la nostra existència, sobre el nostre vincle primordial amb la natura, sobre els nostres anhels de transcendència, sobre la dignitat i la degradació, sobre l'omnipresència de la mort."

Pintura i poesia en els Haikús visuals de Felícia Fuster

Als mateixos espais de la Fundació Vallpalou Felícia Fuster (Barcelona, 1921-París 2012) hi exposa una sèrie de collages combinats amb haikús poètics. La poesia i la pintura són indestriables en la figura de Felícia Fuster. Si la poesia és "combat" i "cos", la plàstica és composició, nus, gest en moviment que travessa l'espai com la paraula llisca sobre el blanc del paper.

Es tracta de disset collages fets amb fragments d'estampació de gravats, ordenats intuïtivament en espais plens i buits. L'ordre és el moviment, regit pel gest d'envolar-se cap a espais còsmics i siderals d' alt rang poètic. Són cal·ligrafies gestuals sobre espais irreal, de somni, però que, en el seu moviment i tallats amb gran austeritat i precisió, tendeixen a enlairar-se, com brincs juganers d'esperança.

Felícia Fuster, apart de la seva obra pictòrica i poètica també traduí del japonès una antologia de Poesia japonesa contemporània (1988). El Japó, país que coneixia prou bé, lligà el seu tarannà poètic, precís i sintètic, al zen i al silenci. Per això, quan la Fundació Felícia Fuster em va proposar de seleccionar obra de la Felícia, vaig optar per donar a conèixer aquests collages que vaig batejar amb el títol de Haikús visuals, perquè em semblava que eren l'equivalent plàstic de la seva poesia d' haikú. I així, els disset collages s'intercalen la paret amb nou dels seus haikús.

Aquesta exposició Haikús visuals s'exhibí el 2015 als espais de la Fundació Felícia Fuster de Barcelona i el 2016 al Spazio Bianco de Torí. L'exposició a Lleida forma part d'un intercanvi entre la Fundació Vallpalou i la Fundació Felícia Fuster, que ha permès que a Barcelona es vegi actualment l'exposició de Vall Palou. "Anar" o la capacitat de contenir el temps a la seu d'aquesta Fundació.

El Temps de les Arts (22/10/2019)

SUITE DE FOC

Carles Duarte i Montserrat, Comissari de l'exposició

Amb aquest títol la Fundació Vallpalou de Lleida acull una exposició amb un seguit d'obres unides per un fil conductor que és la foscor de les peces de raku i d'unes teles que hi dialoguen des d'una proximitat cromàtica. Entre les seves mans, l'artista lleidatana Vall Palou crea les formes on hi ha desada l'essència del que som. Amb una set insaciable de reescriure sense repòs, sense treva el seu món i de plasmar-lo en pintures, gravats, collages, rakus, escultures, etc., Vall Palou és una artista que es planteja d'una manera constant reptes ambiciosos amb resultats que ens impressionen profundament. La tècnica del raku té un origen oriental i és molt exigent amb la ceramista i amb l'argila que utilitza per treballar-la. Vall Palou s'hi aventura i hi excel·leix. Suite de foc conté una seqüència ben articulada, en una successió d'àmbits diversos però entrellaçats per un relat que relliga d'una manera natural amb la tècnica adoptada per Vall Palou. Si el nom de l'exposició evoca dins nostre la intervenció del foc en el procediment del raku, també ens duu a pensar en el fil tènue que uneix la vida i la mort, com a aspectes d'un únic cicle, d'una dansa infinita que incessantment recomença. La mort hi esdevé una presència explícita o latent. Des de l'inici, Vall Palou ens hi confronta sense contemplacions. Es manifesta amb cruesa, descarnadament amb els penjats o la fossa, dues obres que ens remetent a l'agressivitat, a l'odi, a la venjança, a les guerres i les seves víctimes. Tot i l'escenari de pau que les institucions europees han generat després de la II Guerra Mundial, no hi ha cap dia sense conflictes bèl·lics i morts violentes en alguna part del nostre planeta. Amb Suite de foc Vall Palou referma amb força la singularitat del seu univers artístic. Ho fa amb una aposta que constitueix una demostració inequívoca de potència i de talent, enfrontant-se amb èxit amb una tècnica plena de subtileses i de paranys, proposant-nos una reflexió valenta i incòmoda, com ho és l'Art en majúscula, sobre la condició humana, sobre el sentit de la nostra existència, sobre el nostre vincle primordial amb la natura, sobre els nostres anhels de transcendència, sobre la dignitat i la degradació, sobre l'omnipresència de la mort.

Diari Segre (04/11/2019)